

A MAGYAR BUDDHISTA SZENT

2. rész

A tibeti könyvek lapjait nem fűzték össze, fatáblák között, selyembe csomagolva tartották.

Kőrösi cellája
a zanglai kolostorban

A januári történet végén ezzel a döbbséggel váltunk el Kőrösi Csoma Sándortól: feladta volna élete célját, hogy a tibeti nyelvet és irodalmat tanulmányozza?

Korántsem. Rövidre tervezett kitérő volt ez, amelyre az angol hatóságok gyanakvása, a tibetiek zárt, ismeretlen világa és a pénzhány kényszerítette. Kőrösi igazi tudós volt, nem mehetett el közömbösen egy ilyen nagy kihívás mellett: elsőként fejteni meg egy ősi nyelv és kultúra titkait. Ráadásul azt is remélte, hogy a tibeti könyvekben a magyar nép eredetéről is talál adatokat.

Rövidre tervezte e kitérőt, de 20 év lett belőle. Miért? Mert a körülmények embertelenek voltak, a kutatás anyaga hatalmas és feltáratlan, Kőrösi pedig meg nem alkuvó. Felületes fércmunkát nem adott ki a kezéből. Az eredmény: a 40 000 szócikkből álló tibeti–angol szótár, a tibeti nyelvtankönyv, a buddhista vallás értelmező szótára, mindhárom első a világon, valamint egy sereg tanulmány és jegyzet a tibeti irodalomról és a buddhizmusról.

Amit vállalt, példás alaposággal, szakmai igényességgel elvégezte. De milyen áron! A Himalája szikláira épült zanglai kolostor cellájában farkasordító hidegben tüzet nem gyújthatott, mert a fojtó füstben képtelen volt olvasni. Étele-itala csupán árpaliszttal elkavart jakvajás tea volt. Így dolgozott vasszorgalommal látástól vakulásig 16 hónapon át. Szangje Puncog (ejtsd: Szangye Püncog) tudós láma segítségével megtanulta a tibeti nyelvet, 325 tibeti kötet 105 000 lapját tanulmányozta át, jegyzetelte ki, összeállította a szótár és a nyelvtankönyv törzsanyagát.

Munkája ma is fontos forrás a nyelvészek számára, de megszületésekor értéke egyenesen felbecsülhetetlen volt mind a tibetiek, mind a gyarmatosító angolok számára, hiszen hozzáférhetővé, kutathatóvá tette az addig teljesen ismeretlen, elzárt, de hatalmas és ősi tibeti kultúrát.

Kőrösi 1824-ben jelentkezett az angol hatóságoknál, hogy beszámoljon eredményeiről, de elismerés helyett mélyen megalázták: kémnek vélték, és hónapokra feltartóztatták. Ez a méltatlan gyanúsítás neki nagyon fájt, de az utókor számára hasznosnak bizonyult, hiszen részletesen le kellett írnia egész addigi életútját, és ez az angol nyelvű jelentés a legfontosabb forrásuk Kőrösi életrajzíroinak. Nemzetiségét így határozza meg: *Siculo-Hungarian of Transylvania*, székely-magyar Erdélyből.

Phuktal sziklára épült kolostora

Miután az angolok elismerték ártatlanságát, sőt meggyőződtek munkája fontosságáról, némi támogatást is kapott, és emberibb körülmények között kutathatott a phuktali lámakolostorban, aztán 1827-től három és fél éven át Kanamban. Végigolvasta, és angol magyarázatokkal látta el a buddhista vallás összes alapművét.

1830 márciusában a Royal Asiatic Society, a Brit Királyi Ázsiai Társaság tagjává választotta. Életének utolsó tíz évét e Társaság könyvtárosaként Kalkuttában dolgozta, kutatta végig. Rendszerezte a hatalmas könyvtári anyagot, tanulmányokat közölt a Társaság szaklapjában, és nyomtatásra előkészítette szótárát meg nyelvtanát. A fővárosban is remeteként egy kis cellában élt, hajnaltól éjfélig dolgozott.

Magányába egy kis fényt a Schöff József Ágoston magyar festővel való találkozások hoztak. Schöff készítette az egyetlen hiteles portrét Kőrösi Csoma Sándorról.

1833-ban érte élete legnagyobb öröme: a Magyar Tudós Társaság levelező tagjává választotta. 1835-ben Kalkuttában jelent meg 500-500 példányban a tibeti-angol szótár és a tibeti nyelvtan. Kőrösi 50-50 példányt menten hazaküldött mindkettőből.

1835-től két éven át Molla Eszkander Csoma néven Észak-Bengáliában végre eredeti célja szerint az őshazát kereste. 1837-től újabb öt-évnnyi megfeszített kutatómunka következett a kalkuttai könyvtár-

Tökéletesen meg vagyok győződve, hogy a mi eleink ezen vidékekről szállottak le mint kultusz-nemzetek Krisztus előtt több századokkal.

(Kőrösi Csoma Sándor)

ban. Ekkor már 20 nyelven írt és olvasott.

1842 februárjában indult el végzetes útjára. Tibet fővárosába, a dalai láma székhelyére, Lhászába igyekezett, ahol reményei szerint bizonyítékokat talált volna a hun-magyar közös múltrol. A sors más-képp döntött.

Amikor gyalogosan kelt át egy mocsaras, egészségtelen éghajlatú vidéken, minden viszontagságot kibíró, edzett szervezete legyőzte a malária. Április 4-én Dardzsilingben véget ért a nagy út, melynek során 12 ezer kilométert tett meg tengereken, sivatagokon és több ezer méter magas hágókon keresztül gyalog, jakháton és hajón.

Örök álmát a Himalája harmadik legnagyobb csúcsa, a Kancsendzönga őrzi. Sírja fölé az angolok kegyelete emelt emlékoszlopot, de az elmúlt 178 év alatt számos magyar kereste fel, vitt rá koszorút, egy marék anyaföldet, és járta be Kőrösi útját szinte lépésről lépésre.

Kőrösi Csoma Sándor nem tartozik az elfeledett nagyságok közé, tisztelik honfitársai, a világ nyelvészei, a buddhista hívek. De mi, magyarok a legfontosabbal még tartozunk neki: be kell bizonyítanunk, hogy nem tévedett. Igenis jó úton kereste őseinket. Útja nemcsak nagy volt, hanem igaz is.

Zsigmond Emese

Hány évesen indult el, és hány évesen halt meg Kőrösi?

Kőrösi Csoma Sándor sírja Dardzsilingben

Havonta és év végén díjakat! sorsolunk ki

Novemberi nyertesünk a csíkszeredai Petőfi Sándor Iskola III. B osztálya.

A megfejtéseket honlapunkon közöljük: www.napsugar.ro/megfejtések.php